

**Kannuksen kaupungin kasvatus- ja opetuspalveluiden sekä
Kannuksen evankelis-luterilaisen seurakunnan
yhteistyösopimus
YLEISSOPIMUS**

Kannuksen kaupungin varhaiskasvatuksen, opetuksen ja Kannuksen evankelis-luterilaisen seurakunnan yhteistyösopimus

1. Sopijaosapuolet

Tämän yhteistyösopimuksen osapuolet ovat Kannuksen kaupungin kasvatus- ja opetuspalvelut ja Kannuksen evankelis-luterilainen seurakunta.

2. Sopimuksen tarkoitus

Tällä sopimuksen yleisosalla sovitaan Kannuksen kaupungin ja Kannuksen evankelis-luterilaisen seurakunnan yhteistyöstä. Tämän sopimuksen liitteinä olevissa toimintasuunnitelmissa on kuvattu kaupungin ja seurakunnan välisen yhteistyön muodot ja käytännöt varhaiskasvatuksen (liite 1) sekä perusopetuksen ja lukiokoulutuksen osalta (liite 2). Toimipaikkakohtainen yhteistyö kirjataan ja päivitetään varhaiskasvatussyksiköiden vuosisuunnitelmiin sekä koulujen lukuvuosisuunnitelmiin.

3. Yhteyshenkilöt

Yhteyshenkilöinä toimivat kasvatus- ja opetusjohtaja, rehtorit, apulaisrehtori, varhaiskasvatuspäällikkö sekä seurakunnan osalta kirkkoherra ja kasvatustyöstä vastaava viranhaltija.

4. Yhteistyön tavoitteet

Yhteistyötä toteutetaan sopijaosapuolten strategioita noudattaen yhdessä sovitun toimintasuunnitelman mukaisesti. Seurakunnan tekemän työn tavoitteena on yhdessä kasvatus- ja opetustoimen kanssa edistää ja kehittää sellaisia toimintatapoja, jotka tukevat lasten ja nuorten sekä henkilökunnan hyvinvointia, vahvistavat yhteisöllisyyttä sekä tukevat koulun uskonnonopetusta ja esiopetuksen sekä varhaiskasvatuksen katsomuskasvatusta paikallisen opetus-, esiopetus- ja varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti.

5. Yhteistyötä ohjaavat lait, ohjeet ja suunnitelmat

Yhteistyötä ohjaavat

- Suomen perustuslain (731/1999) 11§, uskonnonvapauslaki (453/2003), varhaiskasvatustalaki (540/2018), perusopetuslaki (628/1998), lukiolaki (714/2018) sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) ja sen muutos (886/2017),
- varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, esi- ja perusopetuksen ja lukion voimassa olevat valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet sekä niiden paikalliset varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmat,

- opetushallituksen voimassa olevat ohjeet koskien katsomuskasvatusta, uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetusta ja uskonnollisten tilaisuuksien järjestämistä varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa ja lukioissa (OPH 3903-2022),
- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä
- Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kasvatuksen linjaukset.

6. Osapuolten vastuut ja velvoitteet

Kannuksen kaupungin kasvatus- ja opetuspalvelut sekä Kannuksen seurakunta jakavat toisilleen omaa asiantuntijuuttaan ja ammatillista osaamistaan opetus-, kasvatus- ja kehittämistyössä. Yhteistyötä tehdään moniammatillisesti edistäen uskontojen ja katsomusten vuoropuhelua noudattaen olemassa olevia ohjeita ja säännöksiä.

Seurakunnan nimeämien työntekijöiden tekemä työ on maksutonta. Tarvittaessa voidaan sopia erillisten projektien ja hankkeiden toteuttamisesta ja niihin liittyvien mahdollisten kustannusten jakamisesta kasvatus- ja opetuspalveluiden ja seurakunnan kesken.

7. Sopimuksen voimassaolo ja irtisanominen

Tämä sopimus tulee voimaan, kun sopijapuolet ovat sen allekirjoittaneet ja se on voimassa toistaiseksi. Sopimuksen yksipuolinen irtisanomisaika on kuusi kuukautta. Sopijapuolet voivat yhdessä irtisanoa sopimuksen päättymään välittömästi tai kuutta kuukautta lyhyemmällä irtisanomisajalla. Kaikki lisäykset tai muutokset tähän sopimukseen on sovittava kirjallisesti ja sopijapuolten on hyväksyttävä ne, jotta ne ovat päteviä.

8. Liitteet

Tähän yhteistyösopimukseen liittyvät toimintasuunnitelmat on kuvattu liitteissä 1 ja 2.

9. Allekirjoitukset

Tästä sopimuksesta on laadittu kaksi yhtäpitävää kappaletta, yksi Kannuksen kaupungille ja yksi Kannuksen seurakunnalle.

Kannuksessa ____/____ 2023

Leena Kivijakola
Kasvatus- ja opetusjohtaja
Kannuksen kaupunki

Sakari Typpö
Kirkkoherra
Kannuksen seurakunta

Liite 1

Kannuksen kaupungin varhaiskasvatuksen ja Kannuksen seurakunnan yhteistyön toimintasuunnitelma

Kannuksen kaupungin kasvatus- ja opetuspalvelut ja Kannuksen seurakunta sopivat varhaiskasvatuksen ja seurakunnan välisen yhteistyön periaatteista. Toimintasuunnitelman tavoitteena on edistää pitkäjänteisesti katsomuskasvatusta varhaiskasvatuksessa. Yhteistyötä toteutetaan sopijaosapuolten strategioita noudattaen yhdessä sovitun toimintasuunnitelman mukaisesti.

Yhteistyön tavoitteet ja puitteet

Seurakunnan ja kaupungin hyvällä yhteistyöllä on pitkät perinteet Kannuksessa. Yhteistyö perustuu yhteiseen kasvatustehtävään, jossa tuetaan lasten kokonaisvaltaista kasvua ja hyvää elämää. Siihen kuuluu myös lapsen oikeus katsomuskasvatukseen.

Katsomuskasvatus on luonteeltaan yleissivistävää ja tarkoitettu kaikille ryhmässä oleville lapsille. Katsomuskasvatuksen kautta varhaiskasvatuksessa tutustutaan niihin uskontoihin ja katsomuksiin, joita lapsiryhmässä on.

Kirkkohallitus on laatinut Kumppanuuden korit -mallin, jonka pohjalta seurakunta ja varhaiskasvatus voivat suunnitella yhteistyön sisältöjä. Koreihin sisältyvät periaatteet perustuvat opetushallituksen ohjeistukseen. Yhdessä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirja (VaSu) ja Kumppanuuden korit -malli ohjaavat monipuoliseen ja toimivaan katsomuskasvatukseen.

Tämän yhteistyötä koskevan asiakirjan mukaan yhteistyön teemat sisältyvät koreihin: KORI I Yleissivistävä opetus, KORI II Perinteiset juhlat, KORI III Uskonnolliset tilaisuudet ja KORI IV Kasvun ja hyvinvoinnin tuki.

Yhteistyön tarkemmat sisällöt ja toteutustavat on koottu vuosisuunnitelmaan, jonka sisältö laaditaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa ja jota päivitetään tarpeen mukaan.

Yhteistyötä ohjaavat asiakirjat ja oppaat

Lapsen oikeuksien sopimus. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Yhdistyneet kansakunnat, 1959.

Uskonnonvapauslaki, 1923/ 2003

Varhaiskasvatuslaki, 2018

Opetushallituksen ohjeet, 2018

Valtakunnallisen esiopetussuunnitelman perusteet, 2014

Kannuksen kaupungin esiopetussuunnitelma, 2016

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022

Kannuksen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma, 2022

Yhteistyötä koreittain. Seurakunta varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitosten kanssa, Lasten keskus, 2019

www.koulujakirkko.evl.fi/kumppanuuden-korit

Yhteistyön muodot ja sisällöt

Kumppanuuden korit auttavat jäsentämään paikallista yhteistyötä. Koreihin sisältyvät periaatteet perustuvat Opetushallituksen ohjeistukseen ja keskeiseen lainsäädäntöön.

KORI I Yleissivistävä opetus

Seurakunnan työntekijöiden vierailut kaupungin varhaiskasvatuksessa

- Tarjotaan tukea lapsiryhmistä nousevista teemoista ja kysymyksistä
- Toiminta tapahtuu uskontosensitiivisellä otteella asiayhteyteen sopivalla oman kulttuurin tuntemista lisäävän raamatunkertomuksen pohjalta.
- Esimerkkejä aihealueista: luonto, luomakunta, kierrätys, luonnon kunnioittaminen/ kiitollisuus, perhe, ystävyys/ tunteiden tunnistaminen ja käsittely/ vuorovaikutustaitojen käsittely

Seurakunnan tilojen esitleminen lapsiryhmille

- Vierailut kirkkoon ja muihin seurakunnan tiloihin seurakunnan työntekijän opastuksella, tutustumiskohteina arkkitehtuuri, miljö, esineet, symbolit, värit, tekstiilit
- Esimerkkeinä kirkkoseikkailut ja hautausmaahan tutustuminen

Teemaviikot ja tilaisuudet liittyen ajankohtaisiin tapahtumiin ja juhlavuosiin

- I KORII • paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan • seurakunta yhtenä oppimisympäristönä
 - seurakunnan työntekijä oman alansa asiantuntijana tai uskonto- ja katsomuskasvatuksen tukijana
 - kaupungin varhaiskasvatuksella pedagoginen vastuu • ei sisällä uskonnon harjoittamista
- Esimerkkejä: kirkkorakennukset, kirkkovuosi

KORI II Perinteiset juhlat

Vuodenkulkuun kuuluu erilaisia juhla-aikoja, joista suuri osa liittyy olennaisesti suomalaiseen kristilliseen perinteeseen. Juhlat ovat päiväkodin/ päivähoitoyksikön omia ja yhteisöllisiä juhlia silloinkin, kun ne liittyvät jouluun, pääsiäiseen tai muihin kirkkovuoden juhliin. Seurakunnan työntekijä voidaan kutsua vieraaksi juhliin rakentamaan omalla osallistumisellaan tilaisuuden yhteisöllisyyttä. Yksittäisen virren laulaminen tai joulukuvaelman esittäminen ei tee juhlasta uskonnollista tilaisuutta. Siihen voivat siis osallistua kaikki lapset, elleivät heidän vanhempansa toisin päättä. Uskontoon viittaavat juhlatraditiot ovat osa suomalaista kulttuuria. Juhlan viettoapaikaksi ei kuitenkaan suositella sakraalitilaa.

- II KORII • yhteisöllisyys ja kunnioittavan läsnäolon periaate • uskontoon viittaavat juhlatraditiot ovat osa suomalaista kulttuuria • voi sisältää yksittäisen virren • ei ole uskonnon harjoittamista • seurakunnan edustaja lähinnä kutsuvieraana
- Esimerkkejä: kevätkuuhlat

KORI III Uskonnolliset tilaisuudet

Kunnan varhaiskasvatuksessa voidaan järjestää perinteisiä joulu-, adventti-, pääsiäis- ja kevätkirkkoja. Niiden lisäksi voi olla muitakin uskonnollisia tilaisuuksia, esim. pääsiäis- ja joulupolut tai kriisitilanteissa pidettävät suruhartaudet. Tilaisuuksien tulee olla lapsen edun mukaisia ja pedagogisesti perusteltuja. Toiminta-aikana järjestettäessä tilaisuudet ovat osa kunnan varhaiskasvatuksen toimintaa. Huoltajille voidaan tiedottaa seurakunnan järjestämistä muista tilaisuuksista. Tiedottamisesta sovitaan päivähoiton kanssa.

III KORI • uskonnon harjoittamista positiivisen uskonnonvapauden periaatteella • yhdessä suunnitellen • tilaisuuksista tiedotetaan ajoissa koteihin • lapsen osallistumisesta ilmoittaa huoltaja • kaupungin varhaiskasvatus järjestää samaan aikaan mielekkään vaihtoehdon heille, jotka eivät osallistu

Esimerkkejä: kouluun siunaaminen, pääsiäiskirkko

KORI IV Kasvun ja hyvinvoinnin tuki

Kaupungin varhaiskasvatuksen henkilökunnan tukeminen katsomuskasvatuksen erilaisissa kysymyksissä, mm. eri katsomuksiin tutustuminen, kirkkovuoden kulku

Tuki kriisitilanteissa lapsille ja aikuisille

Kodin ja varhaiskasvatuksen välisen yhteistyön suunnittelu ja toteutus, esim. kasvatusillat, vanhempainillat

IV KORI • yhteisölähtöistä ja tasavertaista kumppanuutta • työhyvinvoinnin tukemista • varhaiskasvatuksen omien hyvinvointisuunnitelmien mukaisesti • uskontojen ja katsomusten kirjoa kunnioittaen

Esimerkkejä: retket, kriisiyhteistyö, henkilökunnan koulutuksellinen tuki ja virkistys

Yhteistyön suunnittelu, tiedotus ja arviointi

Yhteistyötä suunnitellaan ja arvioidaan yhdessä säännöllisesti ja tarvittaessa. Seurakunnan työntekijä voi tarjota näkökulmia ja tukea kunnan varhaiskasvatuksen työntekijöille ja pohtia yhdessä heidän kanssaan katsomuskasvatuksen toteuttamista. Yhteistyöstä tiedotetaan kaikille varhaiskasvatuksen työntekijöille sekä lasten vanhemmille.

Toimintatilanteet ovat luontevia paikkoja palautteen antamiselle sekä yhteistyön kehittämiseksi. Seurakunnan kasvatustyö voi tiedottaa lasten huoltajia seurakunnan toiminnasta yhteisesti sovitulla tavalla.

Liite 2

Kannuksen kaupungin opetuspalveluiden ja Kannuksen seurakunnan yhteistyön toimintasuunnitelma

Kannuksen kaupungin opetuspalvelut ja Kannuksen seurakunta sopivat perusopetuksen, lukion ja seurakunnan välisen yhteistyön periaatteista. Yhteistyössä noudatetaan perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmien perusteissa määriteltyjä opetuksen järjestämistä ohjaavia velvoitteita, joiden mukaan jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen. (POPS 2014). Lukio-opetus on opiskelijaa uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta (LOPS 2021). Yhteistyötä toteutetaan sopijaosapuolten strategioita noudattaen yhdessä sovitun toimintasuunnitelman mukaisesti.

Yhteistyön tavoitteet ja puitteet

Tavoitteena on seurakunnan ja koulun yhteisesti jaettuun arvopohjaan ja kasvatuskumppanuuteen perustuva yhteistyö. Tavoitteena on edistää yhdessä sovittujen toimintatapojen mukaisesti oppilaiden ja henkilökunnan hyvinvointia, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja tukea koulun opetus- ja kasvatustehtävän toteutumista.

Yhteistyön perustana on yhteinen näkemys siitä, että koulun opetuksen on kaikilta osin noudatettava yhteiskunnan asettamia kasvatustavoitteita ja sen omia pedagogisia periaatteita. Opetushallitus ja Kirkkohallitus ovat yhdessä linjanneet *kumppanuuden neljä koria*. Niiden pohjana on Opetushallituksen ohje perusopetuksen ja lukion uskonnon ja elämäntutkimustiedon sekä esiopetuksen katsomuskasvatuksen järjestämisestä sekä uskonnollisista tilaisuuksista (OPH-3903, 2022).

Kumppanuuden koreihin sisältyvillä periaatteilla huolehditaan uskonnonvapauden toteutumisesta kouluissa. Eri korit kutsuvat monipuoliseen yhteistyöhön. Kullakin niistä on omat tavoitteensa ja sisältönsä, siksi ne on pidettävä erillään toisistaan. Yhteistyön teemat sisältyvät koreihin: KORI I Yleissivistävä opetus, KORI II Perinteiset juhlat, KORI III Uskonnolliset tilaisuudet ja KORI IV Kasvun ja hyvinvoinnin tuki.

Seurakunnan kasvatustyön viranhaltijat suunnittelevat ja toteuttavat koulujen kanssa tehtävää yhteistyötä rehtorin tai opettajien kanssa. Yhteistyötä voidaan toteuttaa niin kouluissa kuin seurakunnan tiloissa ja kaikkialla oppimisen kannalta tarkoituksenmukaisissa oppimisympäristöissä.

Yhteistyötä ohjaavat asiakirjat ja oppaat

Lapsen oikeuksien sopimus. Yleissopimus lapsen oikeuksista. YK, 1959.

Uskonnonvapauslaki, 1923/ 2003

Perusopetuslaki, 1998

Lukiolaki, 2018

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2013 ja sen muutos, 2017

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, 2014

Lukion opetussuunnitelman perusteet, 2019

Perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmat, Kannuksen kaupunki 2021

Opetushallituksen ohjeet uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetuksesta ja uskonnollisten tilaisuuksien järjestämisestä perusopetuksessa ja lukiossa, OPH 3903-2022

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, 2019

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kasvatuksen linjaukset: Yhteistyötä koreittain. Seurakunta varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitosten kanssa, Lasten keskus, 2019

www.koulujakirkko.evl.fi/kumppanuuden-korit

Yhteistyön muodot ja sisällöt

Kumppanuuden korit tarjoavat selkeän rakenteen kaupungin opetustoimen ja seurakunnan väliseen yhteistyöhön. Kullakin korilla on omat pelisääntönsä, minkä vuoksi ne on pidettävä erillään toisistaan. Jokaiseen koriin sisältyy uusia mahdollisuuksia yhteistyöhön.

KORI I Yleissivistävä opetus

Opetus toteutetaan paikallisen opetussuunnitelman mukaan. Seurakunnan tilat voivat olla yhtenä oppimisympäristönä. Seurakunnan työntekijä toimii oman alansa asiantuntijana ja uskontokasvatuksen tukijana, koulu kantaa pedagogisen vastuun. Uskonnonopetus on luonteeltaan yleissivistävää, opetus ei sisällä uskonnon harjoittamista. Tutustuminen seurakunnan toimintaan, kirkkorakennukseen ja hautausmaahan, virsiin ja rukouksiin on opetussuunnitelmien mukaista yleissivistävää opetusta.

- I KORII • paikallisen perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelman mukaan • seurakunta yhtenä oppimisympäristönä • seurakunnan työntekijä oman alansa asiantuntijana tai uskonto- ja katsomuskasvatuksen tukijana • koululla tai oppilaitoksella pedagoginen vastuu
 - ei sisällä uskonnon harjoittamista
- Esimerkkejä: kirkkorakennukset, kirkkovuosi

KORI II Yhteiset juhlat

Lukuvuoden varrella on erilaisia suomalaisen kulttuuriperintöön liittyviä juhla-aikoja. Nämä juhlat ovat osa opetusta ja toimintaa, joihin oppilaiden ja opiskelijoiden tulee osallistua. Yhteisiin juhliin voi sisältyä myös joitakin uskontoon viittaavia elementtejä. Tällaiset juhlatraditiot ovat osa suomalaista kulttuuria eivätkä tee juhlasta uskonnollista tilaisuutta. Seurakunnan työntekijä voi osallistua tilanteen mukaan tällaisiin juhliin vieraana tai asiantuntijana koulun toiveen mukaan.

- II KORII • yhteisöllisyys ja kunnioittavan läsnäolon periaate • uskontoon viittaavat juhlatraditiot ovat osa suomalaista kulttuuria • voi sisältää yksittäisen virren • ei ole uskonnon harjoittamista
 - seurakunnan edustaja lähinnä kutsuvieraana
- Esimerkkejä: lukukauden päätösjuhlat

KORI III Uskonnolliset tilaisuudet

Koulu voi järjestää uskonnollisia tilaisuuksia kuten jumalanpalveluksia, uskonnollisia päivänavauksia tai muuta sisällöltään uskonnollista toimintaa. Ne ovat uskonnon harjoittamista positiivisen uskonnonvapauden periaatteella: nuorilla on oikeus oman uskonnon harjoittamiseen. Uskonnolliset tilaisuudet ja toimitukset järjestetään erillään muusta toiminnasta.

Seurakunta ja koulu suunnittelevat tilaisuudet yhdessä ja tilaisuuksista tiedotetaan ajoissa koteihin. Nuoren osallistumisesta ilmoittaa koululle huoltaja. Koulu järjestää samaan aikaan mielekkään vaihtoehdon heille, jotka eivät osallistu uskonnolliseen tilaisuuteen. Vaihtoehdoisen toiminnan tulisi olla uskonnollista sisältöä lukuun ottamatta luonteeltaan ja tavoitteiltaan mahdollisimman samankaltaista.

III KORI • uskonnon harjoittamista positiivisen uskonnonvapauden periaatteella • yhdessä suunnitellen • tilaisuuksista tiedotetaan ajoissa koteihin • alaikäisen lapsen osallistumisesta ilmoittaa huoltaja ja toisella asteella opiskelija itse • koulu tai vastaava taho järjestää samaan aikaan mielekkään vaihtoehdon heille, jotka eivät osallistu
Esimerkkejä: adventtihartaus, pääsiäiskirkko

KORI IV Kasvun ja hyvinvoinnin tuki

Kasvua ja hyvinvointia tukeva toiminta on yhteisölähtöistä ja tasavertaista kumppanuutta. Se voi sisältää tarvittaessa ennaltaehkäisevää opiskelijahuollon ja työhyvinvoinnin tukemista koulun omien hyvinvointisuunnitelmien mukaisesti. Yhteistyö tapahtuu eri uskontoja ja katsomusten kirjoa kunnioittaen. Yhteistyön mahdollisuuksia ovat esimerkiksi koulukummitoiminta, koulussa tapahtuva kerhotoiminta, koulukahvilatoiminta, ryhmäytyspäivät, vanhempainillat tai elämäntaitoihin liittyvät teemapäivät. Kriisitilanteissa koulun pyynnöstä voidaan sopia kriisiyhteistyöstä.

IV KORI • yhteisölähtöistä ja tasavertaista kumppanuutta • ennaltaehkäisevän opiskeluhuollon ja työhyvinvoinnin tukemista • koulun ja oppilaitoksen omien hyvinvointisuunnitelmien mukaisesti • uskontojen ja katsomusten kirjoa kunnioittaen
Esimerkkejä: ryhmäytykset, kerhot, kriisiyhteistyö, henkilökunnan koulutuksellinen tuki ja virkistys

Yhteistyön suunnittelu, tiedotus ja arviointi

Tavoitteena on, että yhteistyön suunnittelu, tiedotus ja arviointi on jatkuvaa, molemminpuolista sekä riittävän ajoissa tapahtuvaa. Yhteisyyttä suunnitellaan myös yhteisissä sekä koulukohtaisissa kokoontumisissa. Kyseiset tilanteet ovat luontevia myös palautteen antamiselle ja yhteistyön kehittämiseksi. Seurakunnan kasvatustyö voi tiedottaa nuorten huoltajia seurakunnan toiminnasta yhteisesti sovitulla tavalla.